

# A látvány diadala

BAKOS GÁBOR

**AZ ATAFF GAZDAGON ÁRNYALT MŰVÉSZETI PROGRAMJA EZÚTTAL IS FILM ÉS TÁRS-MŰVÉSZETEINEK IZGALMAS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉRŐL SZÓLT.**

Napjaink életkörülményeit egyre erőteljesebben megszorító gazdasági válság, illetve a közeli háborús helyzet fenyegetései ellenére, az idei szolnoki Alexander Trauner ART/FILM Fesztivál sikeres októberi egy hete mindenképpen példaértékű teljesítménynek nevezhető.

A mozi többi mint 100 évének történetét megidéző kultikus, *Tisza Mozi* a tavalyi fesztivál óta számos kulturális elismeréssel gazdagodott. A térség kulturális központjának számító kulturális intézmény igazgatója Demeter István Magyar Ezüst Érdemkeresztben részesült. A sokszínű filmes program; a nemzetközi összetételű, nagy nevekkel álló szakmai zsűri; az egyedi látványvilágú nagyjátékfilmek, a képzőművészeti, diákfilmek sokszínűsége; a mesterkurzust tartó filmalkotók (Emir Kusturica, Jeannine Oppenwall elismert hollywoodi art director, Szabó Gábor operatőr, Deák Kristóf filmrendező, Gyulai Panni animátor) aktív jelenléte együttesen eredményezték, hogy az idei ATAFF valódi összművészeti fesztivállá vált.

A szervezők olyan filmeket tártak a nagyközönség elé, amelyek nem, vagy csak elvétve láthatók a magyar mozik kínálatában. Négy évvel a *BÚÉK* bemutatója után regényadaptációval tért vissza a Divinyi Réka – Goda Krisztina alkotópáros. Az *Ida regénye* forgatókönyvét közösen írták, a filmet Goda Krisztina rendezte, A friss adaptáció Gárdonyi Géza azonos című, 1920-ban, a Pesti Hírlapban, folytatásokban megjelent regényéből készült. A filmet Veszprémben forgatták, az óváros eleven – történeti – erővel adta vissza a száz évvel ezelőtti város hangulatát. A film az idei Magyar Mozgóképfesztiválon a legjobb tévéfilmnek járó díjat

vihette haza. Az eredetileg tévéfilmnek készült alkotás műfajilag ügyesen egyensúlyoz a polgári szalonvilág helyzetkomikuma és a társadalmi lélektanra érzékenyebb drámai románc fajsúlyosabb zsánere között. A közönségtalálkozón az operatőr, Balázs István Balázssal beszélgetek, aki elmondta, hogy a film díszítőhajlamára leginkább az élet szépségeire rácsodálkozó polgári életképfestészet idealizáló, naiv boldogságú szépségeszménye hatott. Nem véletlen, hogy a csipetnyi ironikus társadalomrajzzal megszínezett romantikus történet fiatal, jóképű férfi alakja (Rohonyi Barnabás) egy sikeres zsáner-és portréfestő.

Az ATAFF legjobb látványért járó fődíjért tíz nagyjátékfilm versenyzett. A versenyfilmek közül kiemelkedő két „kosztümös” alkotás a női lélek mélységeit tárta föl. Az érzelmdús hősnők végzetes sorsát erősen befolyásolják a 20. század első felének történelmi traumái, valamint a szabadgondolkodás iránti vágyuk (Stefan Jäger: *Monte Verità*), illetve romantikus hevülettől fűtött naiv önérvényesülési igényük (*Ida regénye*). A félelem és remény között vívódó női (anti)hősök kitorésának és elszakadásának érzéki atmoszférája ugyanolyan jelentőséggel bír, mint maga a filmek drámai cselekménye. A képek sejtelmes, vagy izgatón vad koloritjában visszaköszön a társadalmi és szexuális szorongásoktól teli zűrzavaros századforduló művészete. Bizonyára nem véletlenül rakták egy vetítési napra a fesztivál programszervezői mindkét vívódó nő, Ida és Hanna századeleji történetét. Káprázatosan részletgazdag látványvilágukban és felmagasztosult természetszeretetükben visszaköszön a szecesszió érzéki

díszítőművészete (ornamentalizmus), illetve a korszak dekoratív jelképpalkotó képessége (szimbolizmus, szecesszió). Mindkét lélekrajzi film az öntudatra ébredt, érvényesülni képes nők új társadalmi státuszát mutatja meg. A *Monte Verità* Hannájának sikerül is kiharcolnia személyes szabadságát. Végérvényesen el tud elszakadni az őt üldöző, erőszakos hajlamú, kíméletlen férjétől. Elnyeri belső harcának és viszontagságos önkeresésének jutalmát. Gyötrelmekkel teli öngyógyító magánterápián esik át egy svájci természetgyógyász szanatóriumban, ahol legyőzi mardosó büntudatát. Megszületik benne új személyisége: világot járó hivatásos fotográfussá válik. A kegyetlen társadalmi elnyomás szabályrendszerében működő bécsi nagypolgári világból elmene-külő Hanna a spirítiszta természeti mágia révén talál jut el a kiteljesedéshez. Új, fotográfus hivatásával a szabaddá vált emberi szellem elkötelezett őrzője lesz (Bizonyos fotóin ezért jelennek meg elmosódott „szellemalakként” a huszadik század elején valóban létező svájci szanatórium különös szereplői.

Az egyedi módon a látványtervezőket és képzőművészeti filmeket is megmértető szolnoki fesztivál legjobb látványvilágért járó díját az izlandi Hlynur Pálmason filmje, az *Isten földje* (*Godland*) nyerte el (látványtervező: Frosti Friðriksson). A 19. század végén játszódó spirituális filmdráma is a lélek rejtélyeiről, az emberi lét transzcendens kapcsolatairól szolt. A film puritánul vad látványélménye a természet monumentális jelenlétének köszönhető. A zord táj minden ízében áthatja a szereplők világfelfogását. A hideg tengeri síkság, a kíméletlen jégmezők, az égi magaslatokba törő vulkáni hegyvidék elementáris látványereje nagyban befolyásolja a film kételyektől szétfeszített üdvtörténetét. Az izlandi sztárrendező filmjében a fiatal és ambiciózus dán lelkész misszionáriusként indul Izlandra, mint egyfajta újkori Ígéret Földjére. A barátságatlanul zord, mégis lenyűgözően szép vidéken a küldetése nem csupán az, hogy templomalapító lelki vezetőjévé váljék a sziget Isten háta mögötti délkeleti partszakaszán, hanem hogy fotográfusként is dokumentálja az utazást. A Cannes-ban debütált film történetét a rendező régi fotók alapján alkotta meg.

